

I. Statut możliwości zawarcia małżeństwa

Kazus 1

Obywatel polski Janusz G. w 2009 r. wyjechał do Wielkiej Brytanii, gdzie z racji zatrudnienia w miejskim centrum pomocy społecznej w Liverpoolu udzielał doraźnej pomocy Jane F., obywatelce brytyjskiej cierpiącej na głęboką i przewlekłą depresję. Choroba objawia się periodycznymi stanami apatii, niechęci do życia i bezsenności, które wówczas uniemożliwiają jej stałe, samodzielne funkcjonowanie. Poza tym jednak nie zaburza w najmniejszym stopniu jej zdolności do pojmowania znaczenia własnych oświadczeń oraz ma złagodzony przebieg w przypadku regularnego zażywania leków. Po pewnym czasie pomiędzy obojgiem powstała więź emocjonalna; strony od kilku lat żyją w konkubinacie. Obecnie Janusz G. chciałby przeprowadzić się wraz z Jane F. do Polski i tutaj zawrzeć z nią związek małżeński. Jak ocenić zdolność nupturientów do zawarcia małżeństwa?

Dodatkowa informacja: obowiązująca w Anglii i Walii [ustawa o przeszkodach małżeńskich \(Matrimonial Causes Act 1973\)](#) w sekcji 12(d) stanowi, iż małżeństwo zawarte po dniu 31 lipca 1971 r. może zostać unieważnione tylko wtedy, gdy m.in. w chwili zawierania związku małżeńskiego którakolwiek ze stron, będąc zdolną do złożenia ważnego oświadczenia, cierpiała w sposób przemijający lub stały na chorobę psychiczną w rozumieniu ustawy o zdrowiu psychicznym (*Mental Health Act 1983*), której rodzaj i nasilenie nie kwalifikowały tej osoby do zawarcia małżeństwa. Prawo angielskie nie przewiduje żadnego postępowania sądowego w przedmiocie udzielenia zezwolenia na zawarcie małżeństwa osobie chorej psychicznie.

Kazus 2

Czy Katarzyna G., niezamężna i pełnoletnia obywatelka polska, może zostać drugą żoną pochodzącego ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich Mohammada D.?

Kazus 3

Przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego dla m.st. Warszawy stanął się wraz ze swoją narzeczoną 23-letnią Polką Agnieszką K., przebywający od 5 lat w Polsce 35-letni obywatel Burkina Faso, Ahmad S. Narzeczeni poprosili kierownika USC o odebranie od nich oświadczeń o braku przeszkód małżeńskich oraz o wydanie im zaświadczenia o braku przeszkód wyłączających małżeństwo, niezbędnego do zawarcia związku przed duchownym. Kierownik USC odpowiedział, że nie może wydać takiego dokumentu, gdyż tylko w przypadku obywatelki polskiej jest kompetentny do oceny, na podstawie danych znanych mu urzędowo oraz jej oświadczenia, iż jest ona zdolna do zawarcia małżeństwa, natomiast w przypadku Ahmada S. konieczne jest przedstawienie w USC zaświadczenia wydanego przez właściwą władzę jego państwa ojczystego. Ahmad S. nalegał jednak na odebranie od niego oświadczenia o braku przeszkód małżeńskich, twierdząc, iż w Burkina Faso nie wydaje się żadnych tego typu dokumentów. Ostatecznie kierownik USC odebrał oświadczenia od obojga stawających zgodnie z prawem polskim i wydał im żądane zaświadczenie.

Jakiemu prawu podlega ocena występowania przeszkód małżeńskich pomiędzy Polką a cudzoziemcem? Czy postępowanie kierownika USC było prawidłowe i jakie skutki wywoła? Jakie przepisy należy uwzględnić? Czy ma jakieś znaczenie fakt, że według prawa Burkina Faso (państwa ze znaczącą większością muzułmańską) nupturienti mogą przed zawarciem małżeństwa złożyć oświadczenie dopuszczające zawieranie przez męża związków małżeńskich z kolejnymi kobietami (art. 256 kodeksu prawa osobowego i rodzinnego Republiki Burkina Faso), jednakże Ahmad S. nie zawarł dotychczas żadnego małżeństwa?

Wariant: Jakie byłoby rozstrzygnięcie kazusu, gdyby przyjąć, że Ahmad S. jest osobą o nieustalonym obywatelstwie, która od 5 lat stale przebywa na terytorium Francji?

II. Statut zawarcia małżeństwa

Kazus 1

Na terytorium RP przebywa para pełnoletnich obywateli amerykańskich pochodzących ze stanu Montana. Oboje żyją razem od 5 lat. Prawo stanu Montana dopuszcza zawarcie małżeństwa na podstawie aktu prywatnego – umowy między nupturientami bez zachowania uroczystej formy. Czy taką umowę zainteresowani mogą, ze skutkiem prawnym w postaci powstania związku małżeńskiego, zawrzeć w Polsce?

Kazus 2

Kobieta mająca zawrzeć małżeństwo jest obywatelką grecką, zaś mężczyzna posiada zarówno obywatelstwo greckie, jak i niemieckie, jednak od szeregu lat zamieszkuje w Niemczech. Czy będzie prawnie skuteczne, zgodnie z prawem greckim, zawarcie małżeństwa w formie wyznaniowej – przed duchownym prawosławnym, skoro prawo niemieckie (§ 1310 ust. 1 BGB) przewiduje wyłącznie formę cywilną?

Kazus 3

Polski przedsiębiorca Marek J. spotkał podczas międzynarodowych targów w Moskwie obywatelkę ekwadorską Marię F., która stale przebywa tam w charakterze przedstawiciela handlowego. Pomiędzy obojgiem nawiązała się bliższa znajomość. Marek J. zawarł z Marią F. związek małżeński przed konsulem ekwadorskim w Moskwie. Czy będzie on ważny w świetle prawa polskiego?

Wariant I: jakie byłoby rozstrzygnięcie, gdyby to małżeństwo zostało zawarte przed konsulem ekwadorskim w Warszawie?

Wariant II: czy Marek J. mógłby poślubić Marię F. przed polskim konsulem w Moskwie?
Wskazówka: [postanowienie SN z 22.1.1980, II CZ 1/80 \(OSNCP 1980/10/188\)](#).

III. Statut unieważnienia małżeństwa

Kazus

Mająca stałe miejsce zamieszkania w Polsce 24-letnia obywatelka francuska i algierska Fatima G. wniosła do polskiego sądu powództwo o ustalenie, że zawarte przez nią w 2010 r. w Algierii małżeństwo z 35-letnim podówczas obywatelem algierskim Jusufem G. jest nieważne. W uzasadnieniu podnosiła, iż co prawda na zawarcie małżeństwa jej ojciec uzyskał zezwolenie sądu, lecz do zaręczyn z mężem oraz do zgody na zawarcie małżeństwa została przymuszona, co jest powszechną praktyką w świecie arabskim. Czy sąd polski może rozpoznać powództwo? Przy założeniu, że naszym sądom przysługuje jurysdykcja krajowa, jakiemu prawu podlega roszczenie?

Dodatkowe informacje: zgodnie z prawem algierskim małżeństwo może być zawarte przez mężczyznę, który ukończył lat 21 oraz przez kobietę, która ukończyła lat 18, jednakże w uzasadnionych przypadkach lub w razie konieczności sędzia może – bez żadnych ścisłych ograniczeń – udzielić dyspensy od przeszkody wieku (art. 7 alg. k.r.). W prawie koranicznym (szaria) nie ustalono minimalnego wieku do zawarcia małżeństwa przez kobietę; niekiedy przyjmuje się, że wystarcza ukończenie nawet 8-9 lat (według niektórych przekazów prorok Mahomet poślubił swoją trzecią żonę, Aiszę, w takim właśnie wieku).

IV. Statut rozwodowy

Kazus

Obywatelka polska Irena B. przez 5 lat zamieszkiwała we Włoszech jako żona obywatela tego kraju, z czego przez 3 lata była z nim w separacji orzeczonej przez sąd włoski z uwagi na uzależnienie męża od alkoholu i narkotyków. W drugiej połowie 2010 r. Irena B. powróciła do Polski i zamieszkała w Warszawie. Wkrótce złożyła do Sądu Okręgowego w Warszawie pozew przeciwko mężowi o rozwód z jego winy oraz o alimenty. Para ma 5-letnią córkę, która legalnie przebywa wraz z matką w Polsce.

Jakiemu prawu podlega roszczenie o rozwód? Jaki jest statut roszczenia alimentacyjnego? Czy sąd rozwodowy orzeknie o winie oraz o pieczy nad dzieckiem?